

FÖRDJUPNING

Små makroekonomiska effekter av den nya influensan

Den nya influensan kommer att sprida sig i Sverige under hösten. Runt 10 procent av befolkningen antas insjukna under det fjärde kvartalet. De makroekonomiska effekterna bedöms dock bli små.

Den nya influensan (även kallad svininfluensan) har utvecklats till en pandemi.³ I denna fördjupning presenteras Konjunkturinstitutets antaganden om hur den nya influensan utvecklas och vilka effekter den får på den makroekonomiska utvecklingen i Sverige. Bedömningen är självklart ytterst osäker. De grundläggande antagandena om hur många som kommer att insjukna, när de insjuknar och hur länge de blir sjuka har gjorts efter samråd med Smittskyddsinstitutet och Socialstyrelsen.

Sverige står jämförelsevis väl rustat inför den kommande influensaepidemin. Vaccin har beställts så att det räcker till att vaccinera hela befolkningen och vaccineringen kommer sannolikt att påbörjas i månadsskiftet september/oktober. Om vaccineringen fortlöper enligt plan kommer större delen av befolkningen att ha fått åtminstone en dos vaccin före årsskiftet. Dessutom finns det stora lager av antivirala läkemedel att ta till för olika grupper som har särskilda behov.

KONJUNKTURINSTITUTETS ANTAGANDEN OM INFLUENSANS UTVECKLING

Influensaepidemin antas börja ta fart under september och spridningen fortsätter under det fjärde kvartalet. Antalet insjuknade under september antas bli litet jämfört med fjärde kvartalet, då ca 10 procent av befolkningen antas insjukna. Detta förutsätter att vaccinationen kommer igång som planerat och att vaccinationstäckningen blir god. I annat fall kommer fler att insjukna.

Den nya influensan förutsätts existera parallellt med den vanliga säsonginfluensan, vilken normalt drabbar 2–5 procent av befolkningen per år. Mot slutet av 2009 antas smittspridningen av den nya influensan avstanna i takt med att allt fler har vaccinerats. Bara ett mindre antal personer antas därför insjukna i den nya influensan under 2010.

Yngre personer antas vara särskilt mottagliga för den nya influensan. Under fjärde kvartalet antas därför 15 procent av befolkningen i åldrarna 0–25 år insjukna, medan andelen är hälften så stor bland befolkningen som är äldre än 25 år. Detta innebär att 9 procent av befolkningen i arbetsför ålder (16–64 år) antas

³ WHO deklarerade den 11 juni att den nya influensan har pandemisk spridning (www.who.int/csr/disease/swineflu).

insjukna det fjärde kvartalet. Personer som insjuknar antas i genomsnitt vara sjuka i 5 dagar.

Det stora antalet sjuka innebär att sjukfrånvaron och antalet dagar för vård av barn blir betydligt högre än normalt under fjärde kvartalet. Mot detta ska ställas att ökad övertid för att kompensera egen eller andras frånvaro i viss mån motverkar minskningen av arbetad tid. Inom landstingen väntas däremot arbetstiden bli högre än normalt under fjärde kvartalet när arbetsbördan ökar till följd av massvaccineringen och att fler blir sjuka. Detta kommer att kräva extrapersonal och mer övertidsarbete än normalt.

SMÅ MAKROEKONOMISKA EFFEKTER

De makroekonomiska effekterna av den nya influensan bedöms bli små. Sammantaget antas arbetad tid i ekonomin som helhet tillfälligt falla med 0,6 procent fjärde kvartalet som en följd av den nya influensan. Effekterna på arbetad tid tredje kvartalet 2009 samt under 2010 antas vara mycket mindre än så.

Det tillfälligt lägre antalet arbetade timmar väntas dock inte begränsa produktionen i någon större utsträckning eftersom resursutnyttjandet i stora delar av ekonomin är lågt eller mycket lågt. I vilken omfattning produktionen påverkas beror därför i huvudsak på hur efterfrågan i ekonomin påverkas. Det tillfälligt högre antalet sjuka kommer att få en direkt återhållande effekt på hushållens konsumtion, framför allt av olika tjänster såsom restaurangbesök, nöjen, resor med mera. Dessutom är det rimligt att anta att risken för att smittas av den nya influensan har en indirekt återhållande effekt på konsumtionen.

Störst väntas effekterna bli på resandet. Utbrottet av den nya influensan i Mexiko under våren 2009 har fått stora återverkningar på turismen i landet.⁴ Även erfarenheterna från utbrottet av SARS i Asien 2003 pekar på att en pandemi kan få mycket stora effekter på resandet. Till exempel minskade turismen i Hong Kong med ca 60 procent andra kvartalet 2003, trots att relativt få personer insjuknade.⁵ Den nya influensan väntas dock vara betydligt lindrigare än SARS och effekterna på resandet antas därför bli måttligare. De svenska hushållens turistutgifter i utlandet antas bli 10 procent lägre än normalt under fjärde kvartalet, liksom utländska hushålls turistutgifter i Sverige. Den minskade turismen innebär att såväl tjänsteimporten som tjänsteexporten blir lägre. Eftersom de minskar ungefär lika mycket blir effekten på nettoexporten liten. Effekterna på resandet antas

⁴ Se till exempel "Swine flu strikes Mexico tourism", BBC News, news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8099100.stm.

⁵ Se "Will swine flu push the world into deflation?", Economic Outlook, Oxford Economics, July 2009.

fortgå under första kvartalet 2010, men de blir då betydligt mindre.

Samtidigt ökar produktionen i landstingen tillfälligt under fjärde kvartalet till följd av massvaccineringen och ett större antal sjuka. Men den sammantagna produktionen i övriga delar av den offentliga sektorn faller som en följd av ökad frånvaro. Produktionen i den offentliga sektorn som helhet antas därför tillfälligt minska något fjärde kvartalet.

Sammantaget antas BNP hållas tillbaka med 0,5 procent under fjärde kvartalet som en följd av den nya influensan. Motsvarande siffra för hushållens konsumtion är 1 procent. För helåret 2009 innebär detta att hushållens konsumtion blir knappt 0,3 procent lägre och BNP drygt 0,1 procent lägre till följd av den nya influensan (se tabell 2).

Under fjärde kvartalet 2009 och i viss mån första kvartalet 2010 antas hushållen sammantaget hålla tillbaka konsumtionen mer än de disponibla inkomsterna faller till följd av influensan. Sparandet blir därmed något högre. Detta uppdämda konsumtionsutrymme antas hushållen utnyttja under loppet av 2010. Hushållens konsumtion antas därför bli drygt 0,1 procent högre 2010 än vad som annars hade blivit fallet. Detta innebär att också BNP blir något högre 2010, knappt 0,1 procent (se tabell 2).

Den nya influensan antas alltså bara få små effekter på utvecklingen av den svenska ekonomin som helhet. Antagandena är naturligtvis mycket osäkra, såväl avseende hur många som kommer att insjukna som vilka effekterna blir på den ekonomiska utvecklingen.

Ett ytterligare osäkerhetsmoment är hur den nya influensan utvecklas internationellt. I Konjunkturinstitutets prognos antas att de makroekonomiska effekterna blir små också i omvärlden. Även om det är troligt att stora delar av det norra halvklotet kommer att drabbas av den nya influensan under hösten och vintern, är det globala spridningsförloppet mycket osäkert, både vad det gäller geografiska områden och tidsperspektiv. I Konjunkturinstitutets internationella prognoser görs därför inga explicita antaganden om influensans effekt på enskilda ekonomier. Sammantaget antas dock den nya influensan få en liten, om än inte helt försumbar, återhållande effekt på global BNP-nivå 2009 och 2010.

Tabell 2 Konjunkturinstitutets antaganden om makroekonomiska effekter av den nya influensan

Procent respektive procentuell avvikelse i nivå

	2009	2010	2011
Andel av befolkning i arbetsför ålder (16–64 år) som insjuknar	9	0	0
BNP	-0,12	+0,06	0,00
Hushållens konsumtion	-0,26	+0,13	0,00

Anm. Andel av befolkningen i arbetsför ålder (16–64) år som insjuknar 2009 avser antagande för fjärde kvartalet.

Källa: Konjunkturinstitutet.